Referanser

Ukom

Referanser

Publisert 23. august 2023

ISBN 978-82-8465-033-3

1. Wahlbeck K, Westman J, Nordentoft M, Gissler M, Laursen TM. Outcomes of Nordic mental health systems: life expectancy of patients with mental disorders. Br J Psychiatry. 2011;199 (6):453-8. https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/21593516

2. Nordentoft M, Wahlbeck K, Hallgren J, Westman J, Osby U, Alinaghizadeh H, et al. Excess mortality, causes of death and life expectancy in 270,770 patients with recent onset of mental disorders in Denmark, Finland and Sweden. PLoS ONE. 2013;8(1):55176. https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/23372832

3. Firth J, Siddiqi N, Koyanagi A, Siskind D, Rosenbaum S, Galletly C, et al. The Lancet Psychiatry Commission: a blueprint for protecting physical health in people with mental illness. The Lancet Psychiatry. 2019;6(8):675-712. https://www.thelancet.com/article/S2215-0366(19)30132-4/fulltext

4. Laursen TM, Munk-Olsen T, Gasse C. Chronic somatic comorbidity and excess mortality due to natural causes in persons with schizophrenia or bipolar affective disorder. PloS ONE. 2011;6(9):24597. https://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0024597

5. Legeforeningen. Bedre helse og lengre liv for personer med alvorlig psykisk lidelse eller rusmiddel- og avhengighetslidelse. Legeforeningen; 2023. https://www.legeforeningen.no/bedre-helse-lengre-liv-2023.pdf

6. Behandlingsrådet. Behandlingsrådets rapport vedrørende ulighed i somatisk behandling af patienter med psykiske lidelser. Behandlingsrådet; 2023. https://sum.dk/Media/Behandlingsrådets rapport vedrørende ulighed i somatisk behandling af patienter med psykiske lidelser.pdf

7. Solmi M, Fiedorowicz J, Poddighe L, Delogu M, Miola A, Hoye A, et al. Disparities in Screening and Treatment of Cardiovascular Diseases in Patients With Mental Disorders Across the World: Systematic Review and Meta-Analysis of 47 Observational Studies. Am J Psychiatry. 2021;178(9):793-803. https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/34256605

8. Mackenhauer J. Disparities in Emergency Care Among Patients with Mental Illness. 2022. https://vbn.aau.dk/ws/portalfiles/portal/499829720/PHD_JMackenhauer.pdf

9. Heiberg IH, Jacobsen BK, Balteskard L, Bramness JG, Naess O, Ystrom E, et al. Undiagnosed cardiovascular disease prior to cardiovascular death in individuals with severe mental illness. Acta Psychiatr Scand. 2019;139(6):558-71. https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/30844079

10. Johnsen E, Gjestad R, Kroken RA, Mellesdal L, Løberg E-M, Jørgensen HA. Cardiovascular risk in patients admitted for psychosis compared with findings from a population-based study. Nordic Journal of Psychiatry. 2011;65(3):192-202. https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.3109/08039488.2010.522729

11. Kisely S, Campbell LA, Wang Y. Treatment of ischaemic heart disease and stroke in individuals with psychosis under universal healthcare. The British journal of psychiatry. 2009; 195(6):545-50. https://www.cambridge.org/core/journals/the-british-journal-of-psychiatry/article/treatment-of-ischaemic-heart-disease-andstroke-in-individuals-with-psychosis-under-universal-healthcare/

12. Barcella CA, Mohr GH, Kragholm KH, Gerds TA, Jensen SE, Polcwiartek C, et al. Out-of-Hospital Cardiac Arrest in Patients With and Without Psychiatric Disorders: Differences in Use of Coronary Angiography, Coronary Revascularization, and Implantable Cardioverter-Defibrillator and Survival. J Am Heart Assoc. 2019;8(16):012708. https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/31423870

13. Ronaldson A, Elton L, Jayakumar S, Jieman A, Halvorsrud K, Bhui K. Severe mental illness and health service utilisation for nonpsychiatric medical disorders: A systematic review and meta-analysis. PLoS Med. 2020;17(9):1003284. https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/32925912

14. Mackenhauer J, Valentin JB, Mikkelsen S, Steinmetz J, Vaeggemose U, Christensen HC, et al. Emergency Medical Services response levels and subsequent emergency contacts among patients with a history of mental illness in Denmark: a nationwide study. Eur J Emerg Med. 2021;28(5):363-72. https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/33709996

15. Gorczynski P, Firth J, Stubbs B, Rosenbaum S, Vancampfort D. Are people with schizophrenia adherent to diabetes medication? A comparative meta-analysis. Psychiatry research. 2017;250:17-24. https://doi.org/10.1016/j.psychres.2017.01.049

16. Hallyburton A. Diagnostic overshadowing: An evolutionary concept analysis on the misattribution of physical symptoms to pre-existing psychological illnesses. Int J Ment Health Nurs. 2022;31(6):1360-72. https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/35718951

17. Jones S, Howard L, Thornicroft G. 'Diagnostic overshadowing': worse physical health care for people with mental illness. Acta Psychiatr Scand. 2008;118(3):169-71. https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/18699951

18. Jopp DA, Keys CB. Diagnostic overshadowing reviewed and reconsidered. Am J Ment Retard. 2001;106(5):416-33. https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/11531461

19. van Nieuwenhuizen A, Henderson C, Kassam A, Graham T, Murray J, Howard LM, et al. Emergency department staff views and experiences on diagnostic overshadowing related to people with mental illness. Epidemiol Psychiatr Sci. 2013;22(3):255-62. https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/23089191

20. Shefer G, Henderson C, Howard LM, Murray J, Thornicroft G. Diagnostic overshadowing and other challenges involved in the diagnostic process of patients with mental illness who present in emergency departments with physical symptoms--a qualitative study. PLoS One. 2014;9(11):111682. https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/25369130

21. Crichton P, Carel H, Kidd IJ. Epistemic injustice in psychiatry. BJPsych bulletin. 2017;41(2):65-70. https://doi.org/10.1192/pb.bp.115.050682

22. Bueter A. Diagnostic Overshadowing in Psychiatric-Somatic Comorbidity: A Case for Structural Testimonial Injustice. Erkenntnis. 2021. https://doi.org/10.1007/s10670-021-00396-8

23. Fevre PL. Improving the physical health of patients with schizophrenia: therapeutic nihilism or realism? Scottish medical journal. 2001;46(1):11-3. https://doi.org/10.1177/003693300104600

24. Laursen TM, Munk-Olsen T, Vestergaard M. Life expectancy and cardiovascular mortality in persons with schizophrenia. Current opinion in psychiatry. 2012;25(2):83-8. https://journals.lww.com/co-psychiatry/Life_expectancy_and_cardiovascular_mortality_in.4.aspx

25. Dembling BP, Chen DT, Vachon L. Life expectancy and causes of death in a population treated for serious mental illness. Psychiatric services. 1999;50(8):1036-42. https://doi.org/10.1176/ps.50.8.1036

26. Lawrence D, Hancock KJ, Kisely S. The gap in life expectancy from preventable physical illness in psychiatric patients in Western Australia: retrospective analysis of population based registers. BMJ. 2013;346:f2539. https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/23694688

27. Chang WC, Chan JKN, Wong CSM, Hai JSH, Or PCF, Chen EYH. Mortality, Revascularization, and Cardioprotective Pharmacotherapy After Acute Coronary Syndrome in Patients With Psychotic Disorders: A Population-Based Cohort Study. Schizophr Bull. 2020;46(4):774-84. https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/32083305

28. Attar R, Berg Johansen M, Valentin JB, Aagaard J, Jensen SE. Treatment following myocardial infarction in patients with schizophrenia. PLoS One. 2017;12(12):0189289. https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/29236730

29. Steptoe A, Shankar A, Demakakos P, Wardle J. Social isolation, loneliness, and all-cause mortality in older men and women. Proc Natl Acad Sci USA. 2013;110(15):5797-801. https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/23530191

30. Helsedirektoratet. Pasient- og brukerrettighetsloven med kommentarer. Oslo: Helsedirektoratet; 2015. https://www.helsedirektoratet.no/rundskriv/pasient-og-brukerrettighetsloven-med-kommentarer

31. Aasen HS. Forsvarlig eldreomsorg? Et kritisk blikk på dom avsagt av Oslo tingrett. In: Østenstad BH, editor. Selvbestemmelse og tvang i helse-og omsorgstjenesten. Bergen: Fagbokforlaget; 2018. p. 105-34.

32. Tvangsbegrensningsloven. Forslag til felles regler om tvang og inngrep uten samtykke i helse- og omsorgstjenesten. Oslo; 2019. NOU 2019:14. https://lovdata.no/static/NOU/nou-2019-14.pdf

33. På lik linje - Åtte løft for å realisere grunnleggende rettigheter for personer med utviklingshemming. Oslo; 2016. NOU 2016:17. https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2016-17/id2513222/

34. Økt selvbestemmelse og rettssikkerhet - Balansegangen mellom selvbestemmelsesrett og omsorgsansvar i psykisk helsevern. Oslo; 2011. NOU 2011:9. https://www.regjeringen.no/pdfs/nou201120110009000dddpdfs.pdf

35. Helsedirektoratet og Politidirektoratet. Helsetjenestens og politiets ansvar for psykisk syke - oppgaver og samarbeid. Oslo: Helsedirektoratet; 2012 03. juli 2023. IS-5/2012. https://www.helsedirektoratet.no/rundskriv/helsetjenestens-og-politiets-ansvar-for-personer-med-psykisk-lidelse

36. KoKom. Kompetanseplan for enhetlig grunnopplæring av operatører i medisinsk nødmeldetjeneste. Bergen: Nasjonalt kompetansesenter for helsetjenestens kommunikasjonsberedskap (KoKom); 2023. https://kokom.no/wp-content/uploads/2023/06/Kompetanseplan-for-enhetlig-grunnopplaering-230531-LANG-V1.pdf

37. Helse- og omsorgsdepartementet. Sentrale elementer vedrørende organisering av AMK-sentralene. Oslo: Helse- og omsorgsdepartementet; 2016. https://www.regjeringen.no/amk_utredning_150916.pdf

38. Norsk indeks for medisinsk nødhjelp - Versjon 4.2: Nasjonalt kompetansesenter for prehospital akuttmedisin - NAKOS; 2020. https://www.nakos.no/indeks for medisinsk nødhjelp.pdf

39. KoKom. Kompetanseplan for enhetlig grunnopplæring av operatører i medisinsk nødmeldetjeneste. KoKom, Nasjonalt kompetansesenter for helse-tjenestens kommunikasjonsberedskap; 2011. https://kokom.no/wp-content/uploads/2023/06/Kompetanseplan-for-enhetlig-grunnopplaering-230531-LANG-V1.pdf

40. Hunskår S, Blinkenberg J, Bondevik GT, Ellensen E, Furu SF, Johansen IH, et al. Nasjonale krav til legevakt og fremtidens øyeblikkelig hjelp-tilbud i kommunene. Oppdrag fra Akuttutvalget. Bergen: Nasjonalt kompetansesenter for legevaktmedisin; 2014. https://norceresearch.brage.unit.no/norceresearch-xmlui/bitstream/handle/1956/8919/Nklm_rapport%207-2014.pdf?sequence=2&isAllowedy

41. Realfsen VR, Dreyer K, Valdersnes GHF, Gjertesen A. Helshjelp via telefon - kunsten å kommunisere. Bergen: KoKom - Nasjonalt kompetansesenter for helsetjenestens kommunikasjons beredskap; 2021. https://kokom.no/kunsten-a-kommunisere-2/

42. Helsedirektoratet. Tidlig oppdagelse og rask respons ved forverret somatisk tilstand. In: Helsedirektoratet, editor. Oslo: Helsedirektoratet; 2020. https://www.helsedirektoratet.no/faglige-rad/tidlig-oppdagelse-og-rask-respons-ved-forverret-somatisk-tilstand

43. Ukom. Dødsfall på en akuttpsykiatrisk sengepost. Statens undersøkelseskommisjon for helse- og omsorgstjenesten (Ukom); 2020. https://ukom.no/rapporter/dodsfall-pa-en-akuttpsykiatrisk-sengepost/sammendrag

44. Helsedirektoratet. Pårørendeveileder. Helsedirektoratet; 2019. https://www.helsedirektoratet.no/veiledere/parorendeveileder

45. Helsedirektoratet. Utredning, behandling og oppfølging av personer med psykoselidelser. Oslo: Helsedirektoratet; 2013. https://www.helsedirektoratet.no/retningslinjer/psykoselidelser/Utredning.pdf

46. Bedre beslutninger, bedre behandling. Oslo: Ekspertutvalg om samtykkekompetanse; 2023. IS-1957. https://www.regjeringen.no//no/rapport_bedre_beslutninger_bedre_behandling.pdf

47. Helsedirektoratet. Psykoselidelser, inkludert mistanke om psykoseutvikling – barn, unge og voksne - Pakkeforløp. Helsedirektoratet; 2020. https://www.helsedirektoratet.no/nasjonale-forlop/psykoselidelser-inkludert-mistanke-om-psykoseutvikling-barn-unge-og-voksne

48. Helsedirektoratet. Ivaretakelse av somatisk helse og levevaner ved psykiske lidelser og/eller rusmiddelproblemer. Oslo: Helsedirektoratet; 2018. https://www.helsedirektoratet.no/nasjonale-forlop/somatisk-helse-og-levevaner-ved-psykiske-lidelser-og-eller-rusmiddelproblemer

49. Helsedirektoratet. Forebygging av hjerte- og karsykdom Nasjonal faglig retningslinje. Helsedirektoratet; 2018. https://www.helsedirektoratet.no/retningslinjer/forebygging-av-hjerte-og-karsykdom

50. Halvorsen P. Selvbestemmelsens pris. Tidsskrift for Norsk psykologiforening. 2023;60:202-7. https://psykologtidsskriftet.no/node/25702/pdf

51. Helsetilsynet. Framleis tvil om tvang - Oppsummering av landsomfattande tilsyn 2020–21 med tvungen somatisk helsehjelp i kommunale helse- og omsorgstenester. Oslo: Helsetilsynet; 2023. 1/2023. https://www.helsetilsynet.no/publikasjoner/rapport-fra-helsetilsynet/2023/framleis-tvil-om-tvang/#

52. Førde R, Iden P. To år med en havarikommisjon i helsetjenesten 2021 [Available from: https://tidsskriftet.no/2021/06/debatt/ar-med-en-havarikommisjon-i-helsetjenesten

53. Woods DD, Dekker S, Cook R, Johannesen L, Sarter N. Behind human error: CRC Press; 2017.

54. Rachlew A, Løken Svein G-E, Tore B. Den profesjonelle samtalen: Universitetsforlaget; 2020.

55. Carayon P, Schoofs Hundt A, Karsh BT, Gurses AP, Alvarado CJ, Smith M, et al. Work system design for patient safety: the SEIPS model. Qual Saf Health Care. 2006;15 Suppl 1: 50-8. https://qualitysafety.bmj.com/content/15/suppl_1/i50

56. Holden RJ, Carayon P. SEIPS 101 and seven simple SEIPS tools. BMJ Qual Saf. 2021;30 (11):901-10. https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/34039748

57. Holden RJ, Carayon P, Gurses AP, Hoonakker P, Hundt AS, Ozok AA, et al. SEIPS 2.0: a human factors framework for studying and improving the work of healthcare professionals and patients. Ergonomics. 2013;56(11):1669-86. https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/24088063

58. Branford K, Hopkins A, Naikar N. Guidelines for AcciMap analysis. Learning from high reliability organisations. Australia: CCH Australia Ltd.; 2009.

59. Igene OO, Johnson CW, Long J. An evaluation of the formalised AcciMap approach for accident analysis in healthcare. Cognition, Technology & Work. 2021;24(1):161-81. https://link.springer.com/article/10.1007/s10111-021-00669-w

60. Salmon PM, Cornelissen M, Trotter MJ. Systems-based accident analysis methods: A comparison of Accimap, HFACS, and STAMP. Safety science. 2012;50(4):1158-70. https://link.springer.com/article/10.1007/s10111-021-00669-w

61. Underwood P, Waterson P. A critical review of the STAMP, FRAM and Accimap systemic accident analysis models. Advances in human aspects of road and rail transportation, 2012. p. 385-94.

62. Dekker S. The field guide to understanding 'human error'. Third edition. Ashgate Publishing, Ltd. 2014

63. Lov om Statens undersøkelseskommisjon for helse- og omsorgstjenesten, (2017). https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2017-06-16-56

64. Anne Høye, professor psykiatri UNN, har bidratt med avklaring og definisjon av begrepene "negativ pragmatisme" og "terapeutisk nihilisme".

Statens undersøkelseskommisjon
for helse-og omsorgstjenesten

Postboks 225 Skøyen
0213 Oslo
E-post: post@ukom.no
Org nr: 921018924